

לילה אחד עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תשט
ערש"ק פרשת היי שרה

בין "ישב" דלוט ל"ישב" דעפרון

שהנשמה תשמע בקול הגוף?

ב' גדרים בבעלות ישראל על הארץ

זהירות מהתבוללות - דוקא באה"ק

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת חיי שרה, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תשט), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי פוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנוזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

דאחת הסעודות דש"ק או יו"ט במותב החברא קדישא אצל מורנו הבעש"ט נ"ע דיבר מורנו הבעש"ט בענין השגחה פרטית והואיל לאמר שהקב"ה מוצא רוח מאוצרותיו בשביל להפוך קש או תבן מצד אחד למשנהו או להסיעם ממקום למקום, דלהיות כל הנעשה בריבוי רבבות ואלפי אלפים דצח"ם הוא הכל ע"פ השגחה עליונה, והידיעה של מעלה אינה מכרחת את הבחירה בבעלי בחירה -

הנה לבד זאת הוא שלוחה של הכוונה העליונה בבריאת העולם להשלים את המכוון בהבריאה ע"י היותו במקום ההוא ומתפלל שם או לומד או מברך איזה ברכה או אפילו מזכיר איזה מאמר או פסוק בדרך אגב.

לזכך את הגוף ולטהר את האויר

וידוע אשר הרבה מהצדיקים הנסתרים שכל עיקר ענינם הי' ללכת בגולה מעיר לעיר ומישוב לישוב ובכל עיר וישוב ללכת ברחובות ולחזור תורה בע"פ בכדי לטהר את האויר ואת הארץ, וכן נהגו החסידים הראשונים של הוד כ"ק אדמו"ר הזקן בעלי העסקים והסוחרים בכפרים אשר בשעת הליכתם היו לומדים תורה בעל פה.

ואשרי האיש הבקי באיזה דברי תורה בע"פ וחוזר בכל עת ובכל מקום, בעמדו בחנות ובהלכו ברחוב כי לבד זאת אשר במדה ידועה יוקל משפטו בכף הקלע וחיבוט הקבר - הבאים להעביר את זוהמת הגוף ולטהר את הנפש מאותיות דברים בטלים בענינים המותרים - הנה הוא מזכך את הגוף ומטהר את האויר ומועיל לגילוי אור הנשמה בכחות הנפש שנקלט אצלו ענין אלקי בהנחה טובה.

יכתוב לי בפרטיות איך היתה נסיעתו ואת מי מאנ"ש ראה ביוהנסבורג, ואת מי פגש בדרך מסעו.

(אגרות קודש ח"ו עמ' לג-ד)

מכון אור החסידות Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש Head Office
ת.ד. 2033 1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000 Brooklyn, NY 11213
03-738-3734 United States
Likras@likras.org (718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב רפאל לבנוני, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שליח של הכוונה העליונה

עבודתו של בן תורה לדעת בעצמו ולהודיע לזולתו כי בכל מקום ומקום שאיש ישראל הולך ועומד, הנה לא זו בלבד שזהו ע"פ השגחה פרטית. לבד זאת הוא שלוחה של הכוונה העליונה בבריאת העולם להשלים את המכוון בהבריאה ע"י היותו במקום ההוא ומתפלל שם או לומד או מברך איזה ברכה או אפילו מזכיר איזה מאמר או פסוק בדרך אגב

הקב"ה מוצא רוח מאוצרותיו בשביל להפוך קש או תבן מצד אחד למשנהו

במענה על מכתבו. . . שקבלתי בימים אלו; נהניתי במאד מזה שבנסיעתו בספינה חזר דא"ח ברבים, כי מה' מצעדי גבר כוננו, באיזה מדינה שהיא, בכל מקום שאיש יהודי נמצא ביבשה או בספינה על הים, הנה כל צעד וצעד הוא עפ"י ההשגחה העליונה כמו שהיא במחשבה הקדומה דא"ק דעלי' אתמר קורא הדורות מראש וארז"ל צופה ומביט עד סוף כל הדורות והכל בהתכללות גמורה, והשגחה הפרטית הלזו מאתו ית' ויתעלה היא הנותנת כח ועוז להבוחר בטוב להתגבר על כל המניעות ועיכובים ולהתנהג בהנהגה טובה בשקידת הלימוד והעבודה שבלב בכל מקום שיהי'.

וזאת היא עבודתו של בן תורה לדעת בעצמו ולהודיע לזולתו כי בכל מקום ומקום שאיש ישראל הולך ועומד, הנה לא זו בלבד שזהו ע"פ השגחה פרטית

- דענין ההשגחה פרטית לפי שיטת מורנו הבעש"ט נ"ע' והוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע היא בכל הנבראים אפילו היותר קטנים, וכמעשה הידוע

תוכן הענינים

ה. מקרא אני דורש.....

בין "ישב" ד'וט' א"ישב" דעפרון

מה ההבדל בין "ישב - כתיב חסר" ל"ישב כתיב" ? / "אותו היום מינהו" - מעלה או חסרון ? / כלל בפירושי רש"י על התיבות שנכתבו חסר בתורה

(עי' לקוטי שיחות ח"ט עמ' 53 ואילך)

ט. פנינים... עיונים וביאורים קצרים

שבועת אברהם לבני הת על עיר יבוס / נס המיוחד א"אמו"

י. יינה של תורה.....

שהנשמה תשמע בקול הגוף?

לעזור לגוף לעבוד את השי"ת / ענין המצוות - לזכך הגוף הגשמי דייקא / לעתיד לבוא הנשמה תהא ניוונית מן הגוף

(עי' לקוטי שיחות ח"א עמ' 31 ואילך, תורת מנחם ח"ב עמ' 87 ואילך)

יד. פנינים... דרוש ואגדה.

המבול - "קילושו של הקב"ה" ? / "עבוד את ה' בכסף מלא"

טו. חידושי סוגיות.....

ב' גדרים בבעלות ישראל על הארץ

יקשה על מה שמצינו שחלה שבועה שלא לכבוש ירושלים מן היבוסים מהא דקיי"ל דא"י מובטחת ומוחזקת היא / יחדש ב' גדרים בא"י, בעלות כללית ופרטית, ועפ"ז מיישב חלות השבועה הנ"ל והחילוק שמצינו בה בין ימי יהושע לדוד

(עי' לקוטי שיחות ח"ל עמ' 82 ואילך)

יט. תורת חיים.....

זהירות יתר מהתבוללות - דוקא בארץ הקודש

הכרח שמירת תורה ומצוות באה"ק, במידה מסוימת עוד יותר מאשר בחוץ-לארץ

כא. דרכי החסידות.....

שליח של הכוונה העליונה

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

בין "ישב" דלוט ל"ישב" דעפרון

מה ההבדל בין "ישב" - כתיב חסר ל"ישב כתיב"? / "אותו היום מינוהו" - מעלה או חסרון? / כלל בפירושי רש"י על התיבות שנכתבו חסר בתורה

בתחילת הסדרה מסופר על אברהם אבינו, שביקש לקנות את השדה מעפרון החתי, כדי לקבור בה את שרה אשתו, ובתוך הדברים נאמר: "ועפרון ישב בתוך בני חת ויען עפרון החתי את אברהם וגו'" (כג, י).

וברש"י מתעכב לבאר את זה שנאמר "ישב" בכתיב חסר (ולא "ישב", בכתיב מלא), וזה לשונו:

"ועפרון ישב - כתיב חסר, אותו היום מינוהו שוטר עליהם. מפני השיבותו של אברהם שהיה צריך לו, עלה לגדולה".

וכעין זה ממש מצינו בסדרה הקודמת, בפרשת וירא (יט, א) - לגבי לוט: "ויבואו שני המלאכים סדומה בערב, ולוט ישב בשער סדום וגו'". ושם מפרש רש"י:

"ישב כתיב, אותו היום מינוהו שופט עליהם".

והיינו, שבשני המקומות (הן בעפרון והן בלוט) למדים מזה שנאמר "ישב" בכתיב חסר - ולא "ישב" בכתיב מלא - שהיה זה מינוי חדש, "אותו היום מינוהו".

[אלא שאצל לוט כתב רש"י שמינוהו ל"שופט", ואצל עפרון כתב רש"י שמינוהו (רק) ל"שוטר".

ובאמת שבמדרש רבה (ב"ר פנ"ח, ז), איתא שעפרון התמנה למינוי חשוב במיוחד - "ארכוסטרטיגוס", שפירושו "גדול שבנציבים" (מתנות כהונה). ואולי אפשר לומר שגם בלשון רש"י שכתב "מינוהו שוטר" הכוונה היא ל"שופט", אך דוחק גדול הוא.

בארה"ב מאשר בארצות ברית המועצות, וכנראה שכוונתו לסכנת התבוללות, כיון שבארצות ברית המועצות יש שעבוד הגוף המעורר כיסופי הנפש, אבל בארה"ב יש חרות הגוף והיצר, ולדעתי מטעם זה גופא, להמשיך ההקבלה צעד יותר, הנה הסכנה בארץ ישראל עוד גדולה יותר, כיון ששם המציאו ענינים של תחליף ותמורה שיש מקום לטעות לפרשם שהם הם חרות הנשמה, בה בשעה שהם דרגא היותר תחתונה בגלות פנימי; כוונתי לחיקוי והרדיפה להיות ככל גויי הארצות, וכיון שהוא בארץ הקדושה ובלשון הקדש הרי הסכנה בזה יותר גדולה לטמטם כיסופי הנפש לחרות האמתית והיחידה שהיא, כמו שכתב בפשיטות במכתבו וכלשונו - "אין צריך לאמר שדרך הגאולה מובילה ממצרים דרך הר סיני, ולא נגאלו ישראל ממצרים אלא עד שלא נעשו שפטים בא"י מצרים".

והודיעונו חכמינו ז"ל³ שכל הגלויות - ובאותיות אחרות, כל אומות העולם - נקראו בשם מצרים, על שם שמצרים לישראל. וכן הוא ממש בתקופתנו, אשר אין צריך לאמר שדרך גאולת כל אחד ואחד מבני ישראל, על אחת כמה וכמה של כלל ישראל, מובילה אך ורק דרך הר סיני, שפירושו חכמינו ז"ל⁴ - סיני שמשם ירדה שנאה לאומות העולם (לכל הערכים שלהם ותרבותם), ולא נגאלו ישראל אלא עד שנעשו שפטים בא"י מצרים, היינו כל האידיאולוגי והערכים אשר להם משתחוים אומות העולם.

קשה להאריך בדבר המצער ביותר, ובפרט שבטוחני שלדכוותי האריכות בזה אך למותר. ויהי רצון שבקרב ממש נזכה לראות בפועל, כמו שממשיך במכתבו, קיום היעוד הרוחני עם קדוש בארץ הקדושה. וככל עניני לשוננו, לשון הקדש, כמה משמעויות במלה, כי גדר קדוש ענינו הבדלה והפרשה, ובלשון רבינו הזקן בתניא (סו, א) "קדשנו במצותיו - שהעלנו למעלת קודש העליון ב"ה שהיא קדושתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו, וקדושה היא לשון הבדלה" כו'.

(אגרות קודש ח"ח ע' שנה)

(3) ראה בראשית רבה טז, ד. ויקרא יג, ה.

(4) ראה שבת פט, א.

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

זהירות יתר מהתבוללות - דוקא בארץ הקודש

הכרח שמירת תורה ומצוות באה"ק, במידה מסויימת עוד יותר מאשר
בחוץ-לארץ

באה"ק הגויים עלולים להזדהות בקלות כיהודים

...לא כדעת הטועים שענין הדת הוא נוגע לשמירת הקיום [של עם ישראל] דווקא
בתפוצות [- בחוץ לארץ], מה שאין כן המשתקעים בארץ ישראל די להם בשפה, תרבות
והארץ וכו'.

ולדעתי אדרבה ואדרבה, שההכרח בדת בארץ ישראל עוד גדול מזה שבתפוצות,
שאם בחו"ל יש סכנת התבוללות וטמיעה עד ויאבדו מתוך הקהל ח"ו, הרי בארץ
ישראל אפשר להיות סברה, כנ"ל, שנוצרים ומושלמים [=מוסלמים] וכו' יזדהו בתור
בני עם ישראל רחמנא ליצלן, כיון שדרים בארץ, מדברים עברית, מתחנכים באותם בתי
הספר, חיים בתרבותה וכו', וכמו שהראה הנסיון אפילו בזמן שבית המקדש הי' קיים,
שמהרסיין ומחריביין באו מבפנים.

(אגרות קודש ח"ח ע' רלב)

התחליפים מהזויים סכנה גדולה לטמטם כיסופי הנפש

רצוני להעיר בנקודה שנוגע בה במכתבו, שכותב שאפשר שיש סכנה גדולה יותר

(וב"מושב זקנים" על התורה מעתיק מ"פירוש ר"ש" בלשון זו: "אותו היום מינוהו
שר ושופט עליהם על שנצטרך לו אברהם". ובדפוס שני של רש"י גרס להדיא כאן
"מינוהו שופט". וראה לקוטי שיחות חל"ה ע' 84 הערה 27).

ב. ובביאור הדרשה - כיצד למדים מ"ישב" בכתיב חסר אשר "אותו היום מינוהו"?
- כתבו כמה מפרשים, שהכתיב החסר מורה על כך שהיתה הישיבה "חפרה" ועדיין לא
נתחזקה בידו, כי רק באותו היום נתמנה ל"ישיבה" זו.

ובלשון ה'באר מים חיים' (לאחי המהר"ל): "ולפי שלא נתחזק ונתמלא עדיין נשיאותו
- על כן הוא חסר". וכן פירש בינחלת יעקב: "ולפי שהיום נתמנה ועדיין לא נתחזקה
בידו - לפיכך חסר כתיב".

[אך בשאר המפרשים לא הלכו בדרך זו אלא פירשו לדרשה זו באופנים אחרים - ראה רא"ם, גור
אריה, משכיל לדוד. ועוד].

אמנם על פי הידוע גדול הדיוק בלשון רש"י, יש לדקדק בזה שבפרשתנו - לגבי
עפרון - כתב "ישב כתיב חסר", ואילו בפרשת וירא - לגבי לוט - כתב רק "ישב כתיב",
ולא הדגיש להדיא את ה"לשון חסר".

ויש להוסיף בדיוק זה, שמצינו פעם נוספת בדברי רש"י שמבאר את הלימוד מזה
שנאמר "ישב" בכתיב חסר, והוא בתחילת פרשת וירא (יה, א) לגבי מה שנאמר באברהם
"וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל וגו'", ושם מפרש רש"י:

"ישב כתיב, ביקש לעמוד, אמר לו הקב"ה: שב ואני אעמוד, ואתה סימן לבניך
שעתיד אני להתייצב בעדת הדיינים והן יושבין, שנאמר 'אלקים נצב בעדת א-ל'".

ובכמה מפרשים פירשו שגם שם למדים מזה שנאמר "ישב" בכתיב חסר, שישבתו
של אברהם היתה "חסרה", כי רצה לעמוד והיתה הישיבה שלא ברצונו.

[כן פירש בדברי דוד להט"ז: "שהישיבה היתה חסרה ממנהג היושבים, שכל היושבים ברצונם הם
יושבים וכאן שלא ברצון היתה, כי ביקש לעמוד כו'". וכן פירש בינחלת יעקב שם - אך ראה ברא"ם
ובמשכיל לדוד ועוד שפירשו בדרכים אחרות].

ובכן, גם שם לא כתב רש"י "חסר כתיב" (כמו שכתב לגבי עפרון), אלא רק "ישב
כתיב", וטעמא בעי.

ג. ונראה לומר בזה דבר חדש, והוא "כלל" העולה מדיוק בלשון פירוש רש"י (על
התורה):

כאשר רש"י מביא לימוד מזה שנכתבה תיבה מסויימת בכתיב חסר - אין הוא נוקט
בלשון "חסר", אלא כאשר יש חסרון גם מצד תוכן הענין.

(1) ע"פ במדבר טז לג.

(2) ע"פ ישעי' מט, יז.

נוגע להשבועה שלא תלקח מהם הבעלות הצורך בשטח זה לכלל ישראל הרי חזרת הפרטית "כי אם ברצונם", היינו דבלקחה העיר להיבוסיים, משא"כ על ידי שקנה דוד זו לא נתבטלה האפשרות שתחזור לבעלות את העיר מהם בכסף מלא, נמכרה הבעלות הפרטית דהיבוסיים, דאילו יצוייר שיתבטל הפרטית של העיר לישראל לאחוזת עולם.

[דוגמא בולטת בפרשתנו – על הפסוק (כג, טז) "וישקל אברהם לעפרון", שהדגיש רש"י: "חסר וי", לפי שאמר הרבה ואפילו מעט לא עשה", שזהו ענין שכל כולו גנות וחסרון לעפרון, כמובן].

אולם כאשר אין בענין זה תוכן של "חסרון" אלא רק שבפועל התיבה חסרה כדי ללמדנו דבר מה – אז רש"י כותב רק את הלשון החסרה עצמה, בלי להדגיש לשון של "חסר".

ומעתה מובן בפשטות זה שבפירושו בתחילת פ' וירא לא כתב רש"י "חסר כתיב" (אלא רק "ישב כתיב") – כי שם זהו ענין שכולו מעלה, שמדגיש מעלתו וכבודו של אברהם, שהקב"ה מכבדו לשבת בפניו, וכן את כבודם של בני ישראל, "שעתיד אני להתייצב בעדת הדיינים והן יושבין".

ד. אך בפרשתנו לגבי "ועפרון ישב", אף שרש"י מפרש זאת על גדולתו של עפרון – "אותו היום מינוהו שוטר עליהם . . עלה לגדולה" – הרי הוא מדגיש "חסר כתיב", כי בעומק הענין הרי סיפור זה מבטא את חסרונו של עפרון:

בסיפור זה מודגש אשר עפרון מצד עצמו היה "חסר", לא היתה לו גדולה מיוחדת משלו, וכל מה ש"מינוהו שוטר" התחדש לראשונה ב"אותו היום" (ולא לפני כן); ולא מפני שהיה באמת ראוי לאיצטלא זו, אלא רק מסיבה צדדית: "מפני חשיבותו של אברהם עלה לגדולה".

שונה הדבר בפרשת וירא, לגבי "ולוט ישב", ששם מפרש רש"י: "ישב כתיב, אותו היום מינוהו שופט עליהם" – ולא הדגיש לשון "חסר", כי שם מגלה הסיפור את מעלתו של לוט:

כל מינויו כ"שופט" בסדום הוא ענין חדש, שהתרחש רק ב"אותו היום" – וממילא כל הנהגותיהם הרעות של אנשי סדום (עד עתה) אינן באשמתו כלל!

ה. והנה, בהמשך הסדרה מובאים דברי אליעזר בסיפורו לבני משפחת רבקה (כה, לט): "ואומר אל אדוני, אֵלֵי לא תלך האשה אחריי". וברש"י שם:

"אֵלֵי כתיב, בת היתה לו לאֵלֵיִעזר והיה מחזר למצוא עֵלֵה שיאמר לו אברהם לפנות אֵלֵיִי להשיאו בתו. אמר לו אברהם: בני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מדבק בברוך".

והיינו, שרש"י מדייק מזה שנאמר "אלי" בכתוב חסר – לא "אולי", אלא "אלי" – שאליעזר רצה שיצחק יקח את בתו שלו לאשה ("אֵלֵי"), אולם למעשה לא הסכים אברהם לכך.

ולכאורה, זהו ענין של חסרון ביחס לאליעזר, שהוא נחשב "ארור" ולכן אין בתו

מתאימה ליצחק – ובכן, לפי דרכנו הנ"ל יש לשאול: למה לא הדגיש רש"י כאן לשון חסרון, "חסר כתיב"?

אך כד דייקת שפיר הרי אדרבה – זהו ענין של מעלה ביחס לאליעזר, וזהו גם הטעם שאליעזר ראה לנכון לספר זאת:

אליעזר בא לספר על מעלתה של בתו, שבעצם ראויה היא ליצחק מצד תכונותיה ומעלותיה הפרטיות, ואין זאת אלא שיש פגם כללי שאינו באשמתו – שמצד חטאו של חם בן נח, נעשה כנען "ארור" וממילא גם כל יוצאי חלציו (ו"אין ארור מדבק בברוך").

ומכיון שבעומק הענין יש בזה מעלה ביחס לאליעזר ובתו – לכן לא כתב רש"י "חסר כתיב", אלא רק "א"י כתיב". ודו"ק בכ"ז.

ברמב"ם שם דהרוצה להשלים ישלים). וזהו טעם האיסור על יהושע להוריש את היבוסים לגמרי מירושלים, בלי להשאירם אף בבעלות פרטית.

ומענתה אתי שפיר החילוק בין יהושע לזמנו של דוד, דהנה טעמו של דוד ליכנס לעיר היבוסים הי' כי בא הזמן להכין את מקום המקדש, שהוא בעיר היבוס, ירושלים. וע"פ הנ"ל שבשכונת אברהם לא הי' ויתור על הבעלות הכללית, מובן בפשטות שלקחת מקום זה כדי להכין את בנין המקדש מעיקרא לא נכללה בשבועה זו, ואין השבועה יכולה למונעה, שהרי לקיחה זו היא בשביל כלל ישראל (ועל דרך לקיחת רכוש פרטי הנצרך להנהגת המלוכה על ידי המלך). ורק אם הי' דוד מגרש אותם מהעיר כדי שיתיישב איש פרטי במקומם הי' זה נגד השבועה, משא"כ לקיחת המקום עבור כלל ישראל אין זה בכלל השבועה.

וַיִּבְנֶה נמצא דוה שבני היבוסים לא הניחו לדוד ליכנס מכח ברית שבועת אברהם הי' שלא כדין, שהרי בזה התנגדו לבעלות הכללית של בניי על הארץ (וטעותם היתה ששבועת אברהם כוללת גם הבעלות הכללית), ולהכי הי' מותר לו לדוד להלחם עמם וללכוד את העיר. ומטעם זה עצמו צוה דוד להסיר הגלולים שעליהם כתובה השבועה – מאחר שבני היבוס השתמשו בשבועה זו שלא כדין. אמנם, מזה גופא מובן, דגם לאחרי שלכד דוד את עיר היבוס עדיין לא בטלה השבועה על הבעלות הפרטית, כי לכידתו את העיר היתה רק מדין כיבוש מלך, כדי לשלוט עליהם (בעלות הכללית), ואין זה

את"ל שבטלה בעלותם הכללית של בני ישראל על הארץ, כיון שנלקחה הארץ מידיהם ובטל הכיבוש כו' (כמבואר לדינא ברמב"ם הל' בית הבחירה ספ"ו ובנ"כ שם), מ"מ נשארה בעלות היחיד על קרקעו, עיי' ב"ב כח סע"ב וברבינו גרשום שם.

וַיִּבְנֶה יסוד זה מיושב הכל. דהנה אע"פ שבנ"י נצטוו "והורשתם את כל יושבי הארץ גו' וישבתם בה גו' והתנחלתם את הארץ", והיינו לא רק ציווי על הכיבוש והבאת הבעלות כללית, כי אם גם "וישבתם בה", החזקת כל אחד בקרקע שלו בבעלות פרטית, מ"מ שאני הבעלות הכללית מהבעלות הפרטית, דהבעלות הכללית היא מבלי שום נתינת מקום לשליטת זו, משא"כ בנוגע לשיבת הארץ, אשכחן דבתנאים מסויימים מותרים גם האומות להשאר בארץ, ואפי' מז' האומות, עיי' ברמב"ם פ"ו מהל' מלכים שפסק אפי' בנוגע לז' האומות דהרוצה להשלים ישלים וישב בארץ תחת שלטון ישראל, עיי"ש. וזו היתה כוונת אברהם בשבועתו לבני חת, דלא ויתר כלל על הבעלות הכללית דארץ היבוס, כי פשיטא דאי אפשר להשבע נגד הבטחת הקב"ה, ואין שום תוקף לשבועה כזו, אלא נשבע בקשר לבעלות הפרטית, דאף שבנ"י ודאי ישלטו על ארץ יבוס בתור חלק מארצם, מ"מ לא יחזיקו ישראל בארץ היבוס בבעלות פרטית "כי אם ברצונם" של בני יבוס. והיינו, דפשיטא שגם בני חת בבקשתם הסכימו שיוצרכו להשאר תחת שליטת וממשלת בניי, וכל כוונתם היתה רק שלא תילקח מהם בעלותם הפרטית על עיר יבוס, שבאופן זה אין איסור (וכהא דקיי"ל

ברית ושבועה אחרת לכני חת נגד הברית הקודמת לישראל.

והנה להלן בפרקי דרכי אליעזר שם איתא דכשבאו ישראל לארץ בימי יהושע לא היו יכולין ליכנס בעיר היבוס מפני אות ברית שבועת אברהם, וממשיך דגם בימי דוד לא הניחו אותו בני היבוס ליכנס מכח ברית שבועת אברהם, ואמרו לו אין אתה יכול ליכנס עד שתסיר כל הגלולים שכתוב עליהם שבועת אברהם, ואזי אמר דוד לאגשיו להסיר הגלולים ואזי לכד דוד את העיר, אולם לאחר זמן קנה את עיר היבוס לישראל בכתב עולם לאחוזת עולם. ע"כ. וכבר הקשה הרד"ל על אתר, דג' בבות הללו סתרי אהודי, דמרישא משמע שאף בימי דוד היתה השבועה בתקפה, וממציעתא מוכח שכבר בטלה השבועה ומותר הכיבוש נכי באם לא בטלה מה תועלת יש בהסרת הגלולים, וכי הסרה זו יכולה לבטל את תוקפה של שבועה, אתמהה. ועל כרחק לפרש דמשורת הדין היו מותרים ללכוד, והסירור רק כדי שלא תיזכר השבועה ויימנע חילול ה' כיון שלדעת היבוסים היתה השבועה קיימת. וכמ"ש המפרשים שהוא כהן דגיטין מו ע"א גבי השבועה לגבעונים שלא להרגם, דלא חיילה שבועה עילויהו ואעפ"כ לא קטלינהו משום קדושת השם]. ושוב מסיפא דמילתא, שקנה דוד את העיר בכסף מלא, הדר משמע דרצה לקיים השבועה דאברהם לקחת את העיר רק "ברצונם של בני יבוס", היינו דהשבועה בתוקפה. עוד יל"ע, דגם אם נמצא ביאור דלא היתה השבועה בימי דוד, עדיין צע"ג מאי שנא ימי יהושע מימי דוד (דבימי יהושע ודאי

עדיין ה' איסור כנ"ל).
והנראה בזה, בהקדים דכבעלות ישראל על ארץ ישראל יש שני מיני בעלות. בעלות כפליית, שהארץ כולה שייכת לכלל ישראל, ובעלות פרטית, שכל אחד מישראל יש לו חלק פרטי בארץ השייך אליו לבדו (וחלות שני אופני בעלות אלו היתה על ידי ב' קנינים נפרדים. דהבעלות הכללית באה על ידי כיבוש הארץ בזמן יהושע כו', והבעלות הפרטית היא על ידי ישיבה וחזקה דכל אחד. ועיין בס' המקנה קידושין שם, וכן לעיל יד ע"ב, דהחזקה דהתם היינו החלוקה שביניהם לקנות כאו"א חלקו, אחר שקנאוה כולם יחד, ולא לקנות מן הכנענים). והנה שני גדרים אלו בבעלות אינם תלויים זב"ז, כי הבעלות הכללית אינה ענין לבעלות הפרטית, וכן לאידך דאפשר שתהי' בעלות פרטית בלי בעלות כללית. וכגון בעלות המלך על מדינתו, שהיא בעלות כללית, דכל הארץ כולה היא ברשותו (ראה שו"ע אדמו"ר הזקן הל' הפקר ס"ג), ועדיין אין בעלות המלך שוללת בעלות פרטית של כל א' מבני המדינה על רכושו הפרטי, ואין זאת אלא שמצד בעלותו של המלך על כל הארץ חלים כמה דינים גם על הרכוש הפרטי של כל א', דדינא דמלכותא דינא ומוטל עליו לשלם מסים למלך על רכושו זה, ועד שבתנאים מסויימים יכול המלך ליטול גם את רכושו של האיש הפרטי (ראה רמב"ם הל' גזילה ואבידה פ"ה ה"א ואילך. הל' מלכים פ"ד), וכהדין דמלך פורץ גדר ואין ממחין בידו (ב"ב ק"יש ע"ב). וכן לאידך, דבעלות פרטית אינה מביאה בהכרח לידי בעלות כללית, וכמו שמצינו לאחר חורבן הראשון, דאף

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

שבועת אברהם לבני חת על עיר יבוס

בנוגע לדיבור אברהם עם בני חת אודות קניית מערת המכפלה, איתא בפרקי דר"א "אמר לבני יבוס לקנות מהם את מערת המכפלה במכר טוב כו'. וכי יבוסים היו, והלא חתיים היו, אלא ע"ש עיר יבוס נקראו יבוסים כו'. אמרו לו כו' כרות עמנו שבועה שאין ישראל יורשים את עיר יבוס כ"א ברצונם של בני יבוס כו', וכשבאו ישראל לארץ, רצו ליכנס בעיר יבוס ולא היו יכולין להכנס מפני אות ברית שבועת אברהם כו' (פ"ו).

ולכאורה צ"ע מה שבני ישראל "לא היו יכולים לכנס" ב"עיר יבוס" מפני שבועת אברהם אל בני חת, הלא נצטוו ישראל במפורש מאת הקב"ה "והורשתם את כל יושבי הארץ גו' וישבתם בה גו' והתנחלתם את הארץ" (מסעי לג, נב ואילך), ולכאורה ציווי של הקב"ה מבטל את כל ההתחייבויות הקודמות! ויש לומר הביאור בזה:

אע"פ שמן הדין לא הי' לשבועת אברהם כל תוקף, מפני שציווי הקב"ה ביטל שבועה זו, מ"מ, מכיון שחשבו היבוסים שהשבועה עודנה בתקפה, הרי אם לא היו ישראל מתחשבים בשבועה זו, הי' יוצא מזה חילול ה' (וראה רד"ל לפר"א שם אות צו). וע"ד מה שאמרו חז"ל בנוגע להגבעונים, שלמרות שהגבעונים רימו את ישראל, ולכן "לא חיילה שבועה עילויהו כלל" מ"מ "לא קטלינו משום קדושת השם" (גיטין מו, א).

ויתירה מזו, מכיון שכריתת הברית עם בני חת היתה תנאי בקנין מערת המכפלה, הי' יוצא, שבאם לא היו מקיימים שבועה זו היו חושבים היבוסים שקנינו של אברהם במערת המכפלה בטל למפרע, ובמילא קבורים האבות והאמהות בקבר לא להם (ראה פירוש תולדות אדם' לספרי ראה יב, יז).

ו"משום קדושת השם", שלא יחשבו היבוסים שבטל קנינו של אברהם ממערת המכפלה, "לא היו יכולים לכנס" לעיר יבוס מפני שבועה זו, עד שהסירו חשש זה, כמבואר בהמשך הדברים בפרד"א שם.

(עי' לקוטי שיהות חכ"פ עמ' 85 ואילך)

נס המיוחד ל"אמו"

ויביאה יצחק האהלה שרה אמו

ויביאה האהלה והרי היא שרה אמו, כלומר ונעשית דוגמת שרה אמו, שכל זמן ששרה קיימת הי' נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצוי' בעיסה, וענן קשור על האהל, ומשמחה פסקה, וכשבאת רבקה חזרו (כד, סו. רש"י)

צריך ביאור, מנין לו לרש"י שהדמיון של רבקה לשרה הי' בשלשת נסים אלו דווקא? ויש לכאר בפשטות:

לרש"י הוקשה, הרי התיבות "האהלה שרה אמו" לכאורה מיותרות לגמרי, שהרי שפיר הוה ל' למימר "ויביאה יצחק ויקח את רבקה ותהי לו לאשה", ומה מוסיפים תיבות אלו בהכנת הכתוב? ועל כן פירש שתיבות אלו אין פירושה רק שיצחק הביא את רבקה לאהל שרה, אלא הם המלמדים את הטעם לזה שלקח יצחק את רבקה לאשה. כי, למרות סיפורי אליעזר על המאורעות שקרו לו בחזון, עדיין לא השתכנע יצחק לגמרי שהיא ראוי' לו. ורק בראותו נסים מיוחדים שקרו לרבקה נוכח יצחק שרבקה היתה דומה לגמרי לשרה, ולקחה לו לאשה.

וזהו מה שפירש רש"י על "האהלה שרה אמו" שבכל תיבה מרומז נס אחר, שהוכיח ליצחק את הדמיון בין שרה לרבקה:

האהלה - אהל בה' הידיעה רומז לנס הקשור לאהל מיוחד ומובדל משאר אהלים, וזהו ע"י ש"ענן קשור על האהלה", כמו שמצינו בכתוב שפירוש "וירא את המקום מרחוק" (וירא כב, ד) - "המקום" בה' הידיעה - הוא שהי' ענן קשור עליו (ראה רש"י שם). שרה - רומז על נס המיוחד לשרה, וכבר למדנו שבזמן שבאו המלאכים לבקר את אברהם, הנה למרות שטרח אברהם בהכנת כל המאכלים בעצמו, הנה הכנת העיסה השאיר לשרה. ומכאן, שהנס המרומז בתיבת "שרה" היא ש"ברכה מצוי' בעיסה". אמו - רומז לנס בדבר המיוחד לאמא, ובפשטות, היינו הדלקת הנר בערב שבת.

(עי' לקוטי שיהות חכ"פ עמ' 163 ואילך)

חידושי סוגיות

עיון ופולפול בסוגיות הפרשה

ב' גדרים בבעלות ישראל על הארץ

יקשה על מה שמצינו שחלה שבועה שלא לכבוש ירושלים מן היבוסים מהא דקיי"ל דא"י מובטחת ומוחזקת היא / יחדש ב' גדרים בא"י, בעלות כללית ופרטית, ועפ"ז מיישב חלות השבועה הנ"ל והחילוק שמצינו בה בין ימי יהושע לדוד

עלתה על דעת אברהם להסכים לזאת היפך ההבטחה, קשה על עיקרא דדינא איך הי' תוקף לברית הזאת להחיל איסור בכיבוש ירושלים אחר שקדמה לה הבטחת הארץ לישראל בברית בין הבתרים.

ומיהו, באמת מצינו דאף שא"י ירושה לנו מאבותינו כנ"ל, מ"מ עדיין הוצרך הקנין לבוא בפועל ע"י חזקה, כדאמרין בקידושין כו ע"א גבי הא דקרקע נקנית בחזקה דילפינן לה מירושת הארץ שנכנסה לבעלות ישראל במה שהחזיקו ונתיישבו בה בפועל, "במה ירשתם בישיבה", וכן אשכחן בבבא בתרא ק ע"א לרבנן דקיי"ל כוותייהו, שהילוכו של אברהם בארץ לארכה ולרחבה אינו מועיל לקנין. איברא, דעדיין אין בזה כדי ליישב איך חלה

גרסינן בבבא בתרא (ק"ט ע"א) דארץ ישראל מוחזקת ביד אבותינו קודם שנכנסו בה. ובעבודה זרה נג ע"ב פריך הש"ס דארץ ישראל היתה כבר בבעלות ישראל מימות אברהם ע"י שהובטחה לו ולזרעו (עיי"ש דנפק"מ שאין נכרים אוסרים בה אשירה באיסור ע"ז, מדין "אין אדם אוסר דבר שאינו שלו"). ומעתה יש להקשות במה שמצינו בספרי (פרשת ראה יב, יז) דבימי יהושע הי' איסור לישראל לכבוש את ירושלים, ארץ היבוסים, והיינו מטעם שבועת אברהם לבני חת בעת שקנה מהם מערת המכפלה, כמבואר בפרקי דרבי אליעזר פל"ו, דבני חת אמרו לו אז שיכרות עמהם ברית ושבועה שאין בני ישראל יורשים את עיר יבוס "כי אם ברצונם של בני יבוס", ואכן כרת עמהם ברית ע"ז. ותמוה, דמלבד הפלא כיצד

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

שהנשמה תשמע בקול הגוף?

לעזור לגוף לעבוד את השי"ת / עניין המצוות - לזכך הגוף הגשמי דייקא / לעתיד לבוא הנשמה תהא ניזונית מן הגוף

אברהם ושרה רומזים המה על הנשמה והגוף, ופרשת מיתת שרה יפה היא נדרשת על יחס הנשמה לגוף, וכמבואר בזה"ק פרשתנו:

"ותמת שרה" - זה הגוף, "בקרית ארבע" - אלו הארבע יסודות [אש, רוח, מים ועפר], "היא חברון" - שהיו מחוכרים בגופו בחייו [שהרי הגוף מורכב מארבע יסודות אלו] . . "ויבא אברהם" - זו היא הנשמה, "לפפור לשרה" - זה הגוף [כי גם לאחר המיתה ישנה התקשרות של הנשמה בגוף]."

והנה פירוש זה שאברהם הוא הנשמה ושרה היא הגוף, מעורר תמיהה רבתי במקום אחר: דהנה, רצונה של הנשמה הוא להתקשר ולהתקרב להקב"ה, והגוף מתאוה לתענוגי עולם הזה ולעניינים חומריים, ואם כן הרי זה ודאי שהאדם צריך להכריע כרצון הנשמה ולא להיגרר אחר תאוות הגוף ח"ו, ולפי זה מה יפלא מה שנצטווה אברהם אבינו - שהוא הנשמה: "כל אשר תאמר אליך שרה" - שהיא הגוף - "שמע בקולה", שמזה משמע שהנשמה צריכה לשמוע בקול הגוף, והדבר תמוה, וכי הנשמה צריכה להכניע רצונותיה ח"ו לתשוקותיו של הגוף?!

ותבאר תמיהה זו בישוב נכון על פי ביאור מהות העבודה עם הגוף ודברים הגשמיים, ושורש ומעלת הגוף במקורו ושורשו.

"חיי שרה" לעומת "ימי שרה"

ויהיו חיי שרה מאה שנה גו' שני חיי שרה (כג, א)

לכאורה יש לדייק, הרי בדרך כלל, כשנאמר סכום שני חיי אדם בתורה, לשון הכתוב היא "ויהיו ימי... או (ימי) שני חיי גו'", וא"כ גם כאן הול"ל "ויהיו ימי שרה" או "ויהיו שני שרה", ומהו הלשון "ויהיו חיי שרה" ?

עוד יש להבין במה שפירש רש"י, שמכתוב זה למדים על שני חיי שרה ש"כולן שוין לטובה", שמדת ה"טוב" של כל שנותי' היתה באופן שווה. ולכאורה הדברים תמוהים: כיצד אפשר לומר שכל קכ"ז השנים של שרה היו "שוין לטובה" ? הרי מובן, שאין להשוות את מעמדה ומצבה בהיותה באור כשרים, וכן בחרן, לגבי מעמדה ומצבה לאחר שבהא "אל הארץ אשר אראך", ולאידך, בקכ"ז שנה אלו נכלל גם הזמן שהיתה בבית פרעה וכן בבית אבימלך וכיו"ב ?

ויש לומר הביאור בזה:

החיים האמיתיים של הצדיקים הם חיי הנשמה ועבודת השם שלהם, ובלשון רבינו הזקן נ"ע "שחיי הצדיק אינם חיים בשרים כי אם חיים רוחניים" (תניא אגרת הקודש ביאור לסי' ז"ך בתחלתו).

וא"כ, "חיי שרה" פירושו הענינים שבהם חייתה שרה, ו"חיי שרה" היו "שוין לטובה", במשך כל שנותי'. כי המשמעות האמיתית ד"חיי שרה" לא היו חיי הגוף שלה (אכילה ושינה וכיו"ב), שהרי לא בענינים אלו "חייתה" שרה אמנו. ופשיטא, כאשר היתה בבית פרעה או בבית אבימלך, הרי הצד הבלתי רצוי שבו לא הי' חלק מ"חיי שרה" [שהרי אדרבה, היתה סגורה בבית פרעה ובית אבימלך גרם לה צער גדול].

אלא "חיי שרה" הם החיים הרוחניים שלה, וחיים אלו היו "שוין לטובה" כל רגע ורגע בהיותה עלי אדמות גם בהיותה בבית פרעה ואבימלך וכו'.

וזוהי ההדגשה "ויהיו חיי שרה גו'" ולא "ימי" וכיו"ב, כי, אף שימי ושני שרה כללו הרבה חילוקים ושינויים במעמדה ומצבה, אבל "חיי שרה" היו באופן שווה במשך כל ימי חיי, "כולן שוין לטובה".

(נ"פ לקומי שיחות חלו"ה עמ' 92 ואילך)

לעבוד את ה' "בכסף מלא"

ויתן לי את מערת המכפלה גו' בכסף מלא יתננה לי

אשלם כל שווי' וכן דוד אמר לארונה בכסף מלא (כג, ט, רש"י)

יש ללמוד מהנהגת אברהם ודוד הוראה נפלאה בעבודת האדם לקונו:

גם אברהם וגם דוד היו יכולים לקבל קנינם בחנם ובנקל, כי לאברהם מצינו שאמרו לו בני חת שמוכנים ליתן לו את המערה בחנם, וכן הי' יכול ליטלה "מן הדין" (רש"י פרשתנו כג, ד), וכן דוד אמר לו לארונה "כי לא אשא אשר לך לה' והעלות עולה חנם" (דה"א כא, כד), אך הם לא רצו לעשות כן, אלא שלמו "כל שווי'".

ומכאן, שאל יאמר האדם, מכיון שכשרונותי טובים בטבעם, והרי התורה נתנה לי במתנה, וגם נקל לי לקיים את המצוות כי יצרי הרע אינו "מחומם" כל כך, אם כן, כל ענין היגיעה הוא ממני והלאה !

ועל זה באה ההוראה מאברהם ודוד, שלא רצו לקנות בחנם גם את מה שהיו יכולים לקחת בנקל, אלא נתנו עבורה "כסף מלא" - כל שווי'.

והטעם לזה מובן ע"פ מה שכתוב בזהר הקדוש (ח"ב קכח, א) שאם המצוות נעשות ב"ריקניא ובמגנא" (היינו בלי יגיעה) לא נמשך ע"י המצוה "רוחא דקודשא" אלא צריך "לאשתדלא ב'י' כדקא יאות כפום חילי'" ו"באגר שלים". ולכן, גם מי שהוא יכול ללמוד תורה ולקיים את המצוות בלי עמל ויגיעה, בכל זאת עליו לדעת שצריך הוא "לקנות" את חלקו דווקא ע"י השתדלות ויגיעה, ורק ע"י"ז יש בעבודתו "רוחא דקודשא".

(נ"פ לקומי שיחות חיי עמ' 64)

לקראת שבת

יא

לעזור לגוף לעבוד את השי"ת

יודעה היא תורת מורנו הבעש"ט על הפסוק "כי תראה חמור וגו'":

כי תראה חמור שונאך - כאשר תראה ותתכונן ב"חמור" - הוא הגוף החומרי והגשמי, הרי תראה שהוא "שונאך" - שהגוף שונא את הנשמה שעניינה הוא התשוקה לקדושה ולקרבת השי"ת, ואילו הגוף רצונותיו הם בדברים גשמיים נחותים.

רובין תחת משאו - אזי תראה שהגוף רובץ תחת משא המצוות, והיינו, שהגם משמא זה נקרא "משאו" - של הגוף, לפי שהמצוות ניתנו לקיימן בגוף דווקא, מכל מקום הגוף אינו חפץ בהם ולמשא וטורח יחשבו אצלו, ובמילא הרי הוא "רובץ תחת משאו".

וחדלת מעוזב לו - הנה יש והאדם חושב לעצמו, אשר מכיון שהגוף "רובץ תחת משאו", יתעסק הוא בתורה ותפילה ובדברים השייכים לעבודת הנשמה בלבד, אך אינו צריך להתעסק עם הגוף לזככו, אלא ישכרנו בתעניות וסיגופים.

עוזב תעוזב עמו - זאת מלמדתנו תורה, אשר אין לו לאדם לנטוש את הגוף - אלא לעזור לבררו ולזככו.

מתורה זו למדנו אשר חובה מוטלת על האדם להתעסק בבירור וזיכוך הגוף, שכן התורה ניתנה לנשמות בגופים דווקא, ואין להזניח הגוף ולהתעסק בהתעלות הנשמה בלבד.

ולא זו בלבד שהמצוות ניתנו לקיימן על ידי הגוף דווקא, אלא שהמצוות כולן קיומן הוא בדברים הגשמיים דווקא, ומטרת קיומן היא להעלות לברר ולזכך את הדברים הגשמיים אשר יהיו ראויים שישכון שם אור הבורא ית"ש וכפי אשר יתבאר.

עניין המצוות - לזכך הגוף הגשמי דייקא

תכלית בריאת העולם וירידת הנשמה להתלבש בגוף גשמי וחומרי, מבוארת היא בספר תניא קדישא³, ד"זה כל האדם ותכלית בריאתו וירידתו לעולם הזה, להיות לו ית' דירה בתחתונים דוקא", אשר תכלית כוונת הבריאה היא שנתאוה הקב"ה לשכון בתוך הגשמיות והחומריות שיוזכרו ויקדשו בני ישראל בעבודתם בקיום המצוות, ויעוד זה יושלם לעתיד לבוא, עת אשר "ימלא כבוד ה' את כל הארץ הגשמית דייקא, וראו כל בשר יחדיו" את כבוד ה' וקדושתו.

ולכן ניתנו כל המצוות לקיימן בדברים גשמיים, ולא מצוות מעשיות בלבד, אלא גם

(2) כתר שם טוב (הוצאת קה"ת תשנ"ט) בהוספות סכ"א. ורש"י.

(3) ראה תניא פל"ז-ל"ח.

חובות הלבבות כאהבת ה' ויראתו, וחובת המוח כמצות האמנת היחוד, הנה גם מצוות אלו "צריכים להרגישן ברגש גופני ממש"⁴. ד"שיעור מצות אהבת ה' ויראתו הוא אשר בשר לב הגשמי ירגיש זאת כמו שמרגיש אהבה או יראה גשמית, וכמו שאנו מרגישים במוחש כאשר האדם פוגש פתאום באוהבו הנאמן אשר אוהבו אהבת נפש הרי ברגע ההוא נרגשת האהבה בלבבו, וההרגש הוא מה שבשר הלב מרגיש טוב ונועם ממש⁵, כן צריך להיות באהבת ה', שהרגש האדם ש"קרכת אלקים לי טוב"⁶ צריך להיות ניכר גם בבשר הגוף, ועל דרך המסופר בגמ'⁷ ששמיעת בשורה טובה גרמה שינוי בגשמיות הגוף, כמו שכתוב "שמועה טובה תדשן עצם"⁸.

וכן הוא גם במצוות יראת ה', שלא זו בלבד שהרגש זו צריך לפעול כיוון במוח או אפילו בלב, אלא שהיראה צריכה להיות ניכרת גם בבשר הגוף. ועד"ז הוא בכל המצוות, גם חובת המוח, שקיומן נעשה בבשר הגוף, במוח הגשמי ובלב החומרי ובשאר האיברים, כי המצוות צריכות להשפיע גם על גשמיות הגוף⁹.

וענין זה מודגש גם כן בנוגע למצוות מעשיות, שגם בהם יש מעשה המצווה וכוונת המצווה, והעיקר הוא המעשה הגשמי של המצווה. שלכן אדם שיכוון כל הכוונות שבקיום מצוות תפילין אך לפועל לא יניח את התפילין הגשמיים העשויים עור בהמה, ותחת זאת מעמיק הוא בכוונות נעלות וגבוהות ביותר – הרי לא קיים את המצווה כלל, ואדרבה, עבר עבירה – כי ביטל מצוות תפילין, ומאידך, אדם שהניח תפילין בלא כוונה, הנה אף שיענישוהו על חסרון הכוונה – הרי את המצווה עצמה קיים!

וכל זה לפי שכוונת השי"ת בצוותו את המצוות, היא שיקיים האדם בגופו הגשמי את המצווה כפי שנתלכשה בדבר גשמי, ובכך יקדש ויזכך את גשמיות העולם ויכשירו להיות דירה לו ית'.

לעתיד לבוא הנשמה תהא ניזונית מן הגוף

והנה, אף שתכלית הבריאה ומטרתה היא שיהיה לו ית' דירה ומשכן בדברים

(4) ספר המאמרים קונטרסים ח"ב רצ, ב.

(5) ספר המאמרים ת"ש עמ' 113.

(6) תהלים עג, כח.

(7) גיטין נו, ב.

(8) משלי טו, ל.

(9) וכמסופר בזה מאדמו"ר הזקן אשר פעם בר"ה או ביוה"כ כשהגיע למילים "ובכן תן פחדך", הנה מרוב היראה לא יכול היה להוציא תיבת "פחדך", ונתגלגל על הארץ באומרו פח... פח..., ורק לאחר זמן סיים תבת "פחדך". ומסופר עוד מהרה"צ ר' מנחם נחום מטשערנאביל שהיה שמן בגופו הגשמי מההנאה והתענוג בעניית "אמן יהא שמיה רבא".

הגשמיים ובגוף הגשמי דווקא, מכל מקום הרי בזמן הזה, הנה הדברים הגשמיים הם מעלימים ומסתירים על החיות האלקית שמחיה ומהווה אותם, והגוף מתאוה לתענוגים חומריים ודברים האסורים, וזאת עבודת האדם להגביר הנשמה על הגוף, להתמסר לעבודת ה' ולזכך הגוף ולקדשו.

אך לעתיד לבוא עת אשר תושלם עבודת הבירורים, והגשם יעלה ויתקדש ויהיה משכן להשי"ת, הרי יהיה הדבר להיפך – שהגוף יהיה נעלה יותר מהנשמה!

דתכלית הבריאה היא שיהיה גילוי אלקותו ית' ואמיתתו בדברים הגשמיים דווקא, ומכיוון שהמטרה והתכלית היא בגוף ובגשמיות, הרי בשורשו נעלה הגוף יותר מן הנשמה, אלא שבזמן הזה כשאין ניכר בגוף שורשו הנעלה – הרי הנשמה נעלית ומזוככת הרבה יותר מן הגוף.

אך כאשר יבולע המוות והרע לנצח, ומלאה הארץ דעה את ה', שכל הנבראים למקטנם עד גדולם יהיו חדורים בהכרת הבורא ואמיתתו, הרי יתגלה בכל דבר ודבר מקורו ושורשו, ואזי יהיה ניכר שהגוף הוא נעלה ביותר וגבוה אף מן הנשמה, עדי כדי כך, שהנשמה תהי' ניזונת מן הגוף¹⁰.

ומעתה יובן ציווי הקב"ה לאברהם "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה" – אשר על פי הדרוש משמע שהנשמה צריכה לשמוע בקול הגוף, דהוא דבר פלא כאמור, ועל פי המתבאר בשורש ומעלת הגוף שתתגלה לעתיד, יש לבאר גם ציווי זה.

דהלא האבות "הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא"¹¹, וממילא הי' ניכר בהם כבר מעלת הגוף שתתגלה לעתיד, ועל כן נצטווה אברהם לשמוע בקול שרה, לאשר "שרה" מורה על הגוף, שהוא יהיה לעתיד גבוה מ"אברהם" – הנשמה, וממילא מובן שאברהם יש לו לשמוע בקול שרה.

(10) כמבואר במאמר ד"ה לכל תכלה תרנ"ט. וראה ספר המאמרים מלוקט ח"ד עמ' רלא, וש"נ.

(11) ב"ב טז, ב.